

El director Josep Faulí, i el subdirector, Josep Maria Cadena, a la rotativa, amb el primer exemplar de l'Avui acabat d'imprimir. Foto: Jordi Soteras

UNA HISTÒRIA D'IL·LUSIÓ I RESISTÈNCIA

El diari *Avui*, nascut gràcies a una gran campanya popular,
compleix mig segle de vida

TEXT JOSEP MARIA FIGUERES

La història de l'*Avui*, el primer diari en català a casa nostra després de la Guerra Civil, és la d'un rotatiu que, des del seu naixement –arran d'una intensa campanya popular–, ha patit constants febleses econòmiques. Tot i això, el diari, que el 2011 es va fusionar amb *El Punt*, ha tingut un paper important en la creació d'un imaginari català propi i en la promoció de la llengua. A més, al llarg d'aquest mig segle de trajectòria, per les seves pàgines han passat algunes de les millors plomes del país.

El dia de Sant Jordi del 1976, cinc mesos després de la mort del dictador, va ser diferent dels anteriors. Com diria Josep Carner, l'aire era més pur i més transparent. Una alegria indefinida impregnava l'atmosfera. Aquell dia, de matinada, la cruïlla de la Diputació amb Roger de Llúria estava bloquejada per una multitud que celebrava que finalment podia sortir un diari. I no era un diari qualsevol. Era l'*Avui*, el primer rotatiu en català que s'editava a Catalunya després de la Guerra Civil. Només n'hi havia un precedent, *Poble Andorrà*, a Andorra, que havia sortit un any i mig abans.

Era una publicació ideada per l'antifranquisme catalanista burgès. Els impulsors de tot plegat, Josep Espar i Josep Faulí, feren un emotiu parlament, en un acte improvisat i enfilats en una reixa, mentre es congratulaven que aquell diari fos fruit de la voluntat d'un poble. Agraïren als capdavaners –Jordi Maluquer, Enric Cirici, Jaume Vilalta, Joan Fuster, Joan Amorós i Albert Conejos, entre altres– l'esforç fet i feien vots per al futur. Amb raó s'expressaven els portaveus. El primer que feien els militars revoltats en ocupar una ciutat catalana era apropiar-se de la indústria cultural, o bé prohibir-ne la continuïtat. Fossin estacions radiofòniques, impremtes o redaccions, s'havia de disposar d'un contingut, d'unes tribunes, i apropiar-se'n, i, a més, només en espanyol. Això va implicar que un munt de revistes foren suspeses i que biblioteques privades

foren cremades al bell mig del carrer, com la d'Antoni Rovira i Virgili o la del mateix Josep Espar. Per tot això, trenta-set anys després la multitud celebrava que, de nou, hi havia un diari en català. Aquell Sant Jordi va ser apoteòsic. El primer número de l'*Avui* es va exhaurir. Dies després, es va haver de reimprimir arran de les peticions que hi va haver per tenir-ne un exemplar.

FÓRMULA ORIGINAL

Durant gairebé tres anys s'havia preparat una acció que, a poc a poc, va anar sacsejant el país amb els recursos que es tenien a mà: col·legis professionals, entitats capdavaneres a les capitals de comarca i la minoria de lletraferits. Després de la mort

LA CAMPANYA DE PREPARACIÓ, INSÒLITA EN UN DIARI, TENIA TRES EIXOS: ACONSEGUIR SUBSCRIPTORS, CAPITAL I MOLTES ADHESIONS

del dictador, va venir la posterior gestió de molts per obtenir l'anelhada autorització, ja que no es podien editar llibres o papers sense el pertinent permís polític.

La campanya de preparació, insòlita en un diari –tot i que posteriorment *Punt Diari* la repetiria, però aquest cop com a cooperativa–, tenia tres eixos: aconseguir subscriptors, recollir capital i aplegar un gran estol d'adhesions per enfortir la ini-

ciativa. Va haver-hi presentacions arreu del país i recollida de diners amb una fórmula molt original ideada per Josep Maria Puig Salellas: els comptes de participació, d'origen medieval, com la lletra de canvi. Tanmateix, es va convertir en una eina ben útil. No eren ni accions, ni donatius ni préstecs, però feien el fet en donar, sense

compromís econòmic, uns recursos per a la societat anònima Premsa Catalana. Milers de persones s'hi vincularen amb delegats a les grans

ciutats que servien d'enllaç. Fins a 34.000 ciutadans van contribuir-hi econòmicament amb aportacions d'entre 1.000 i 100.000 pessetes. Així doncs, el diari va sorgir fruit de la pressió popular.

La redacció –amb una plantilla formada per vint-i-quatre homes i dues dones– es va instal·lar al mateix edifici que el vespertí *El Noticiero Universal*. El diari s'imprimia amb un disseny senzill i un pa-

Eufòria dels ciutadans, a fora de la redacció, la nit que sortia el primer exemplar del diari. Foto: Robert Ramos

per força primari, mentre que la capçalera havia estat triada en una votació popular.

Els recursos inicials, però, van durar poc. Anar de rellogat era dur. N'és una prova que calia tancar el diari aviat amb el que implicava de pèrdua d'actualitat. I qualsevol avaria, freqüent en les fràgils bobines de paper, dificultava la immediatesa i els enllaços per distribuir no esperaven.

Tot i això, l'*Avui* era un fet, amb unes col·laboracions que predominaven en l'aspecte intel·lectual més que en el periodístic estricte. Tenien molts opinadors, des d'escriptors fins a historiadors, polítics..., però pocs enviats especials o corresponents. L'explicació era senzilla: els recursos eren molt limitats i no podien assumir el

els recursos extraordinaris, un fons d'art amb donació dels artistes per ajudar la viabilitat del rotatiu i la confiança d'uns subscriptors que, amb fidelitat, donaven suport a l'únic diari en català d'aleshores.

FEBLESES FINANCERES

Tot i que al llarg de les dècades següents el diari aniria introduint millores formals, com el color i un nou disseny, i modernitzant el producte informàticament, els problemes econòmics eren un llast constant. Com deia Josep Faulí, primer director de l'*Avui*, un malalt —i el diari ho era— no necessita només medicines, sinó bons bistecs. I sense capital no es podia crear ni una empresa solvent ni un producte de nivell. Els problemes econòmics van fer

que fins i tot s'arribés a sacrificar els ideals, com va passar amb les redaccions de València, Perpinyà i Palma, que no es van poder mantenir. De

la mateixa manera, la paginació es va anar reduint i els suplementos, joies de la corona, s'empetien mentre que el dominical, on tots els diaris de l'època es lluien, es

va acabar esquifint. Aquests problemes ja venien dels primers temps. El 1979 l'empresa va editar una memòria —és l'únic diari de l'Estat que ho va fer— amb dades de l'OJD sobre difusió. Es trobava al voltant dels 30.000 exemplars. Afirment que la difusió passa de 29.085 a 38.869 exemplars. Era un miratge perquè, si bé la influència social, cultural i política del diari es mantenia i era molt alta, la situació econòmica del diari era delicada. El cert és que es va liquidar l'empresa Distribuidora dels Països Catalans i els col·laboradors trigaven molt a cobrar. Per tot plegat, la imatge del diari era d'una debilitat extrema, com palesava la reduïda paginació, a diferència d'altres rotatius dels anys vuitanta, que duplicaven i triplicaven el nombre de pàgines que tenia l'*Avui*.

ÒPTICA NACIONAL

Davant d'aquest cúmul de febleses, en els primers anys es va treballar activament per consolidar el diari. En aquest sentit, es va fer una acció amb els ajuntaments i s'aconseguien 300 noves subscripcions. En la memòria del 1979 s'informava de la campanya *Avui 2000* per cobrir una nova ampliació de capital, es presentava un expedient de regulació de plantilla i també s'augmentava el capital. Aquell any el diari rebia el Premi Ciutat de Barcelona i també apareixen els números extraordinaris en color, ben representatius del tarannà del diari, amb portades de Joan Miró o Tàpies.

La memòria de l'any següent recull, de nou, la duresa del mercat periodístic, amb una publicitat que costa molt d'aconseguir, tot i que hi ha un lleuger increment, i la difusió arriba als 36.000 exemplars de mitjans. Tot i això, les dificultats són notables i el mateix Cesc, el popular dibuixant que il·lustra la memòria adreçada als accionistes, ho il·lustra a la perfecció amb el dibuix d'un funàmbul amb el diari a la mà i trampejant el camí a la corda fluixa.

Malgrat tots aquests inconvenients, es poden assenyalar quatre aspectes molt

ES VA UTILITZAR LA FÓRMULA DELS COMPTES DE PARTICIPACIÓ I 34.000 CIUTADANS HI VAN CONTRIBUIR AMB APORTACIONS ECONÒMIQUES

que l'audiència esperava: un diari normal, similar als existents en espanyol. Aquesta feblesa financera va fer que el diari patís, malgrat campanyes com "Salvem l'*Avui*",

valuosos del diari. El primer de tots és que ofereix una visió del món en català, des d'una òptica nacional i amb voluntat de prioritzar els interessos del país. Malgrat

lisi de la problemàtica diària. Un darrer aspecte va ser que va ajudar a facilitar el coneixement de la realitat catalana que el franquisme havia fet tot el possible per

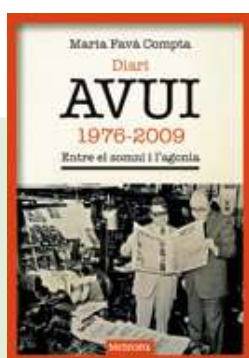
amagar. En aquest sentit, la feina d'il·lustres col·laboradors, com Maria Aurèlia Capmany, Fèlix Curull o Joan Triadú, i la dels redactors va

GRÀCIES AL DIARI, QUE EXPLICAVA LA REALITAT DEL PAÍS, CATALUNYA ES VA DESCOBRIR UNA MICA MÉS A ELLA MATEIXA

la manca de corresponents, a diferència d'altres diaris barcelonins, mostra una sensibilitat especial en l'anàlisi i la crítica i, especialment, en la tria de determinades informacions.

permetre que es donés prioritat a aspectes sovint amagats per raons centralistes. Podríem dir, doncs, que Catalunya es va descobrir una mica més a ella mateixa.

Finalment, també cal destacar que, malgrat que en moltes coses no podia competir amb els seus competidors, l'*Avui* va ser un pioner digital. El 1995, fou el primer diari clàssic en paper a digitalitzar-se i incloure tot el seu contingut a Internet. Es tractava d'una edició estàtica, formada per PDFs que es podien consultar íntegrament, amb el que això suposava per al desenvolupament del domini català a la xarxa. Però no serà fins al 2007 que comença pròpiament el diari digital, amb continguts i redactors

CINC LLIBRES PER EXPLICAR MIG SEGLE

L'any 2017, la periodista Maria Favà va publicar *Diari Avui 1976-2009. Entre el somni i l'agonia* (Meteorà), un recorregut per la història d'aquest rotatiu. Favà –que va formar part de l'equip de redactors fundacional del diari i hi va treballar fins a la seva jubilació l'any 2009–, va parlar amb un gran nombre de persones per resseguir la seva trajectòria. A més del llibre de Favà, coincidint amb la commemoració del cinquantè aniversari, *El Punt Avui* treu una col·lecció de quatre llibres sobre el diari com són *L'empresa impossible*, de Lluís Martínez, exsubdirector, *L'Avui: 50 anys 11 directors*, amb les experiències dels onze exdirectors del rotatiu, *Operació comptepartí-cip*, de Saül Gordillo, i *Escriure bé sense que es noti*, de Raül Garcia i Aranzueque. Està previst que els quatre llibres surtin entre març i novembre d'aquest any.

El periodista Lluís Bonada treballant en la redacció del diari l'any 1986. Foto: Robert Ramos

L'EXPOSICIÓ D'UNA AVENTURA PERIODÍSTICA

Els cinquanta anys del diari *Avui* es commemoren amb una exposició que, des del 24 de febrer, es pot veure al Palau Robert. Amb el títol “*Avui* 50+”, la mostra –que es pot visitar fins al 24 de maig– recorre el mig segle d’història del primer diari en català a casa nostra. Organitzada pel grup Hermes Comunicació i la direcció general de Difusió, i comissariada per Toni Brosa, Carles Sabaté i Jordi Panyella, aquest viatge en el temps, que arriba fins als nostres dies, compta amb fotografies, material audio-visual, documents històrics i portades emblemàtiques. També s’hi poden veure els originals del fons d’art de l’*Avui*, que formen part del Museu d’Art de Girona i del Museu d’Història de Catalunya, amb obres de Salvador Dalí, Antoni Tàpies i Joan Miró, entre altres. L’exposició dedica una part important al llançament del diari, tan esperat després de gairebé quatre dècades de dictadura. Hi apareixen els informes del Ministeri d’Informació de Manuel Fraga, en els quals es denegava el permís per a la publicació, primer com a setmanari. El conjunt de la documentació exposada es complementa amb recreacions de la redacció, amb nombrosos objectes d’aquella època.

La recreació d’una redacció dels anys setanta que es pot veure a l’exposició. Foto: Palau Robert

Portades de l’*Avui* en diferents etapes abans de la seva fusió amb *El Punt*

propis, i l’actualització informativa actual. En pocs mesos es van assolir els prop de

Ribas, amb corresponsals a Madrid com Josep Maria Puigjaner i amb una llarguíssima nòmina de col·laboradors que abraçaven des de la cançó, amb Jordi Garcia Soler, fins a seccions dedicades al cinema, la televisió,

HI HAN PUBLICAT PERE CALDERS, MANUEL DE PEDROLO, ISABEL-CLARA SIMÓ, JOSEP MARIA ESPINÀS O TERESA PÀMIES, ENTRE MOLTS ALTRES

400.000 navegadors únics, liderant el mercat digital català.

PLOMES DE RENOM

Al llarg de la seva història, el diari ha excel·lit en dos tipus d’informació i de crítica. D’una banda, l’aportació cultural i crítica del que Triadú va batejar com a *segle d’or de la literatura catalana*, i, de l’altra, l’opinió, en una molt celebrada pàgina, *Diàleg*, amb columnes d’escriptors de renom, començant per la diària de Josep Maria Espinàs (“A la vora de...”). Però també comptaven amb periodistes com Agustí Pons, Lluís Bonada o Antoni

el temps, els entreteniments, etc. També excel·lien dibuixants com Cesc, Josep Maria Orta o Alfons Figueras. Alguns tenien fidels seguidors que ja esperaven la columna o la tira còmica del dia.

Cal destacar que els col·laboradors de l’*Avui* eren personalitats de generacions que havien patit l’exili, com Joaquim Ventalló, Josep Maria Corredor, Manuel Cruells o Josep M. Poblet, però també n’hi havia d’altres de més joves que pre-nien un relleu vigorós, com Daniel Giral Miral, Hilari Raguer, Albert Manent, Francesc Fontbona o Isidre Molas. Gairebé podríem dir que si *La Veu de Catalunya*

Els treballadors de l'Avui han viscut molts alts i baixos al llarg d'aquest mig segle d'història. A la imatge, redacció del diari l'any 2005. Foto: Robert Ramos

va ser la tribuna dels intel·lectuals del moment i va afavorir la reivindicació de la Mancomunitat, l'*Avui* ho va fer igualment a l'època que li va tocar viure, la d'un país que sortia de quatre dècades de dictadura.

El nivell, alt, dels textos, ho palesa, i ho demostra especialment la quantitat de llibres d'èxit que apareixen aplegant articles publicats originalment a l'*Avui*. Llibres d'autors com Manuel de Pedrolo, Joan Triadú, Josep Maria Espinàs, Albert Jané,

que aquesta lluita pels aiguamolls, la seguretat de les instal·lacions nuclears o els problemes de la pèrdua de les caixes d'estalvis fos sempre amb un to vibrant, acompanyat de la riquesa de la informació cultural i social i la reivindicació dels drets col·lectius de Catalunya.

També és rellevant la publicació d'altres materials, des de col·leccionables dedicats a temàtiques ben diverses —Andorra, l'esport o els rius catalans— fins a un suplement dominical, en color, que ajudà a consolidar la fidelitat dels lectors malgrat les evidents penúries econòmiques.

trenta-dos anys d'història, respectivament, per crear *El Punt Avui*. S'unien, doncs, el punt de vista de diari nacional de l'*Avui* amb la capil·laritat de diari comarcal i local d'*El Punt*. I des de llavors segueixen units, informant del país amb una òptica desinhibida i nacional. Per tots aquells que vulguin conèixer l'evolució del diari, l'Arxiu Municipal de Girona en conserva l'hemeroteca i l'ha digitalitzat, des del 1976 fins al 2011, la qual cosa permet consultar fins a tres milions i mig de pàgines de l'*Avui*. **C**

EL 31 DE JULIOL DEL 2011, L'AVUI I EL PUNT, PUBLICACIONS HISTÒRIQUES DE LA PREMSA EN CATALÀ, ES VAN FUSIONAR I CREAREN EL PUNT AVUI

Fèlix Cucurull, Lluís Solà, Teresa Pàmies, Isabel Clara Simó... Seccions senzilles però de servei, com informar cada dia d'un llibre nou o divulgar l'economia, l'ecologia, el combat veïnal i la sensibilitat a les reivindicacions comarcals, van fer

Unes penúries que, finalment, portaren a la compra del diari per part del grup gironí Hermes, propietari d'*El Punt*. D'aquesta manera, el 31 de juliol del 2011 es fusionaven dues publicacions històriques de la premsa en català, amb trenta-cinc i